

SYLABUS KURZU ZUR 704

Katedra mediálních studií a žurnalistiky

Název kurzu: **TEORIE MASOVÉ KOMUNIKACE I. (ÚVOD DO KOMUNIKACNÍCH STUDIÍ)**

stupeň: **bakalářský**

typ studijního programu: **kombinované studium**

vyučující: **PhDr. Jaromír Volek, Ph.D. (e-mail: volek@fss.muni.cz)**

výstup: **zkouška**

konzultace na základě individuální domluvy :

Základní literatura:

- Jirák, J., Kopplová, B.: Média a společnost. Portál 2003.
- Burton, G., Jirák, J.: Úvod do studia médií. Barrister and Principal. 2001.
- DeFleur, M., Ball-Rokeach, S.: Teorie masové komunikace. Karolinum. 1996.
- Lohisse, J.: Komunikační systémy: Socioatropologický pohled. Praha. Karolinum, 2003.
- Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. Brno. FSS. 2002 (Skriptum v elektronické podobě)

KRITÉRIA PRO ABSOLVOVÁNÍ KURZU

Předmět absolvují ti studenti, kteří:

a/ ve stanoveném termínu odevzdají zadaný počet písemných úkolů.

b/ úspěšně absolvují závěrečný písemný test

Celkové hodnocení je tak složeno ze dvou částí:

A/ písemných úkolů č. I.-III: bodování 0,10,20,30 (max. 90.

bodů)Odevzdaný úkol, který je zcela nevyhovující 0b. je možní do příštího termínu)do 20 dnů)přepracovat.

B/ závěrečného písemného testu (maximum 112 bodů, minimum 60)

CELKOVÉ HODNOCENÍ (A+B):

A=180-202 bodů

B=155-175

C=140-150

D=125-135

E=110-120

1.týden – téma: komunikační a mediální studia

Povinná četba:

Burton, G., Jiráček, J.: Úvod do studia médií. Barrister and Principal 2001(str. 13-50, 140-143).

Klíčové pojmy: *komunikace; typy komunikace; mediální komunikace; funkce médií; metody zkoumání médií.*

2. týden – téma: komunikace: základní vymezení

Povinná četba:

DeFleur, M., Ball-Rokeach.S.: Teorie masové komunikace. Karolinum. 1996 (str. 17-59).

Lohisse, J.: Komunikační systémy: Socioatropologický pohled. Praha. Karolinum, 2003, str. 13-55.

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. I. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *základní etapy vývoje lidské komunikace; komunikace v preliterárních kulturách;*

Kontrolní otázky:

- Co odlišuje masovou a interpersonální komunikaci?
- Co odlišuje komunikaci v moderní a preliterární společnosti?

ÚKOL Č. 1

Zpracujte slovníková hesla následujících pojmů a pokuste se identifikovat společné jmenovatele jednotlivých definic:

- a/ interpersonální komunikace
- b/ masová komunikace
- c/ mediální komunikace

Odevzdat do 22.3.

3.týden - téma: základní komunikační teorie: procesuální a sémiotická škola

Povinná četba: Burton, G., Jiráček, J.: Úvod do studia médií. Barrister and Principal 2001 (str. 51-61).

Leeds-Hurwitz, W.: Introducing semiotics. in: Semiotics and Communication: Signs, Codes, Cultures. Hillsdale 1993 (str. 3-21).

Deutsch. K.: Komunikační modely a systémy rozhodování: některé důsledky pro výzkum. In: Jiráček, J., Říhová, B.: Politická komunikace a média. Karolinum 2000, str. 52-66.

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. II. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *komunikační teorie; komunikační model; procesuální komunikační škola; sémiotická škola; přenosový komunikační model; matematická teorie komunikace; informace, entropie, redundance, zpětná vazba, komunikační šum; komunikační model H. Lasswella; Jakobsonův komunikační model.*

Kontrolní otázky:

- K čemu složí tzv. komunikační modely?
- Čím se liší přístup procesuální a sémiotické komunikační školy?
- Jaký je rozdíl mezi referenční a metajazykovou funkcí v Jakobsonově komunikačním modelu?

4.týden - téma: znak a význam

Povinná četba:

de Saussure, F.: Kurs obecné lingvistiky. Odeon 1989 (str. 95-103, 139-147).

Leeds-Hurwitz, W.: Signs. in: Semiotics and Communication: Signs, Codes, Cultures. Hillsdale, 1993 (str. 22-50).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. III. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *znak ikonický, indexový, symbolický; označované, označující; arbitrálnost, ikonicita, motivovanost znaku; jazyková hodnota.*

Kontrolní otázky:

- Jak se odlišuje Saussurovo a Peircovo pojetí znaku?
- V čem spočívá základní rozdíl mezi Saussurovými kategoriemi označované/označující?

5.týden – téma: organizace znaku

Povinná četba:

de Saussure, F.: Kurs obecné lingvistiky. Odeon 1989 (str. 119-156).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. III. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *la langue, parole; synchronní, diachronní; paradigma, syntagma; mediální paradigma; simultánní označování.*

Kontrolní otázky:

- V čem spočívá rozdíl mezi synchronní a diachronní analýzou?"
- Co tvoří podstatu mechanismu tzv. simultánního označování?

ÚKOL č. 2

Vyberte si libovolnou tištěnou reklamu a pokuste se v jejím sdělení identifikovat:

a/ použité typy znaků"

b/ komunikační funkce podle Jakobsonova modelu

c/ použité binární opozice

Odevzdat do 5.5.

6.týden – téma: komunikační kódy: základní vymezení

Povinná četba:

Leeds-Hurwitz, W.: Codes. in: Semiotics and Communication: Signs, Codes, Cultures. Hillsdale 1993 (str. 51-73).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. IV. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *analogické a digitální kódy; prezentační a reprezentativní kódy; nonverbální komunikace; omezený a rozvinutý kód; deficitní a diferencní řečová teorie; kód širokým a malým dosahem; bardská funkce médií.*

Kontrolní otázky:

- Čím se liší tzv. analogové a digitální kódy?"
- Co tvoří podstatu tzv. rozvinutého omezeného kódu?

7.týden – téma: komunikační kódy: aplikace

Povinná četba:

Leeds-Hurwitz, W.: in: Food as Sign and Code. Semiotics and Communication: Signs, Codes, Cultures. Hillsdale 1993, (str. 83-103).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. IV. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *synchronní analýza; diachronní analýza.*

8.týden – téma: označování

Povinná četba:

Barthes, R.: Mýtus dnes. In: Barthes, R.: Mytologie. Praha. Dokořán, 2004 (str. 107-157).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. V. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *označování; denotace; konotace; mýtus; každodenní metafora a metonymie; mechanismus naturalizace; kontramýtus; ideologie; hegemonie.*

Kontrolní otázky:

- Jak funguje mechanismus naturalizace z pohledu konstrukce masových komunikátů?
- Co tvoří podstatu užití metonymie v televizním zpravodajství?

ÚKOL č. 3

Pokuste se identifikovat ve sdělení (článku) publikovaném v některém z českých lifestyleových magazínů mechanismus dvoustupňového označování (podle Barthesa) a současně se pokuste popsat řetězec znaků vytvářejících užití mýty. "

Odevzdat do 1.6.

9.týden – téma: zpravodajství jako forma komunikace

Povinná četba:

Hartley, J.: Understanding News. Routledge. London 1994 (str. 38-62, 87-106).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. VI. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *zpravodajský diskurz; zpravodajské formy oslovení a zobrazení publika; realistická metonymie; the mediator, vox pop, the probing/tough interview; test záměny.*

10.týden – téma: dominantní interpretace

Povinná četba:

Hartley, J.: Understanding News. Routledge. London 1994 (str. 63-74, 138-153).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. VI. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *ideologie; hegemonie; preferované čtení; sémiotická krádež; model zakódování/dekódování; základní čtenářské pozice – S. Hall; zpravodajské hodnoty*

Kontrolní otázky:

- V jakém vztahu jsou následující kategorie: ideologie, hegemonie, preferované čtení?
- V tvoří základní princip modelu zakódování/dekódování?

11.týden – téma: základní součásti zpravodajské narace

Povinná četba:

Burton, G., Jiráček, J.: Úvod do studia médií. Barrister and Principal 2001 (str. 200-225).

Volek, J.: Úvod do komunikačních studií. kap. VI. Skriptum. FSS MU 2002.

Klíčové pojmy: *narace; realističnost; fikce vs. fakta; hlavní elementy zpravodajské narace; institucionalizované a zprostředkované názory, zarámování, zaostření, uskutečnění, uzavření.*

Kontrolní otázky:

- Čím se liší princip zarámování a uzavření při konstrukci zpravodajské narace?

12.týden – téma: strukturalistická východiska analýzy mediálních sdělení

Povinná četba:

Burton, G., Jiráček, J.: Úvod do studia médií. Barrister and Principal 2001 (str. 63-66).

Fiske, J.: Introduction to Communication Studies. Routledge. London 1995 (str. 128-132).

Klíčové pojmy: *vědecké a primitivní myšlení; kategorizace a binární opozice; logika konkrétního; anomální kategorie; rituály přechodu; struktura mýtu (Claude Lévi-Strauss).*

Kontrolní otázky:

- Co tvoří podstatu pojmů binární opozice a logika konkrétního?